

автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.10 / А. Ю. Бабкин. – М. : ФГОУ ДПО «Ин-т повышения квалификации работников телевидения и радиовещания», 2010. – 29 с.

7. *Играев, Б. А.* Современная периодическая печать в системе экономических коммуникаций: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.01.10 / Б. А. Играев. – М. : ФГБОУ ДПО «Академия медиаиндустрии», 2013. – 30 с.

8. *Мурзин, Д. А.* Корпоративная пресса: современные типологические концепции: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.01.10 / Д. А. Мурзин. – М. : Моск. гос. ун-т им. Ломоносова, 2007. – 17 с.

9. *Петропавловская, Ю. А.* Типологические характеристики и особенности редактирования корпоративной прессы: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.01.10 / Ю. А. Петропавловская. – М. : ФГБОУ ВПО «Моск. гос. ун-т им. Ломоносова», 2016. – 26 с.

10. *Слука, О. Г.* СМИ Беларуси в условиях строительства социально ориентированной экономики / О. Г. Слука. – Минск : БГУ, 2011. – 59 с.

11. *Тулупов, В. В.* К различению понятий «многотиражная газета» и «корпоративное издание» (на примере вузовских СМИ) / В. В. Тулупов // Теория и практика современной российской журналистики: сб. статей. – Воронеж : Факультет журналистики Воронеж. гос. ун-та, 2007. – С. 127–129.

12. *Корнилов, Е. А.* Массовые коммуникации на рубеже тысячелетий / Е. А. Корнилов, Е. Е. Корнилова. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 253 с.

The article considers the structure, functions and specific linguistic features of the Belarusian local press. The paper outlines four levels of the local press and describes their functions, the range of topics they cover and some language tools they employ.

Поступила в редакцию 12.02.2019

М. А. Салаўёва

ТРАНСФАРМАЦЫЯ КАНЦЭПТУ «РАДЗІМА» Ў СВЕТАПОГЛЯДЗЕ МІХАЛА КЛЕАФАСА АГІНСКАГА

У артыкуле аналізуецца трансфармацыя паняцця «радзіма» ў мемуарах грамадскага дзеяча і вядомага кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага. З гэтай мэтай вывучаецца семантычнае нападзенне і кантэкстуальнае ўжыванне згаданага паняцця, а таксама яго сінонімы і прапазіцыі, у якіх ён выкарыстоўваецца. Аналіз матэрыялу даследавання дае падставу зрабіць выснову, што слова *радзіма* ў мемуарах павінна разглядацца як рэпрэзентацыя эмацыйна абумоўленага канцэпту, дэтэрмінаванага не толькі культурай і каштоўнасцямі народа, але і сацыяльна-палітычнай сітуацыяй і асабістым досведам аўтара. У артыкуле заключаецца, што аналізуемы тэкст не толькі раскрывае, але і спараджае новае для свайго часу разуменне канцэпту «радзіма», якое можа садзейнічаць інтэрпрэтацыі адпаведнага нацыянальнага канцэпту і паланэза М. Кл. Агінскага «Развітанне з Радзімай».

Артыкул прысвечаны аналізу канцэпту «радзіма» ў тэксце перакладу на беларускую мову мемуараў М. Кл. Агінскага [1; 2].

Тэрмін *канцэпт* ужываецца як базавая адзінка культуры, якая складаецца з вобразнага, паняційнага і каштоўнаснага кампанентаў, а таксама ахоплівае эмацыйна абумоўленыя элементы [3, с. 28; 4, с. 10]. Канцэпт з’яўляецца дэтэрмінаваным не толькі культурай пэўнага народа, але і сацыяльна-палітычнымі ўмовамі і абставінамі яго развіцця, што будзе прадэманстравана ніжэй. На наш погляд, веданне канцэптаў мовы палягчае інтэрпрэтацыю тэкстаў на гэтай мове, а таксама садзейнічае дыялогу паміж прадстаўнікамі розных культур і сацыякультурных груп.

Выбар канцэпту «радзіма» аб’ектам даследавання абумоўлены тым, што ў прадмове да мемуараў вядомы палітычны дзеяч і кампазітар М. Кл. Агінскі называе любоў да радзімы асноўнай матывацыяй усіх сваіх учынкаў [1, с. 466].

Аналіз тэксту пацвярджае, што паняцце «радзіма» з’яўляецца ключавым для светапогляду аўтара, а тэмы любові да радзімы і служэння ёй не толькі праблематызуюцца, але і змяняюцца ў мемуарах. На першы погляд, рэфэрэнцыя слова «радзіма» відавочная: гэта Польшча. Тут можна прывесці наступную цытату з аўтарскай прадмовы: *Для мяне як для паляка галоўная мэта – расповед пра Польшчу* [1, с. 466]. Але даследаванне паказвае, што трэба быць вельмі ўважлівымі ў вызначэнні таго, што маецца на ўвазе, калі гаворка ідзе пра гэту намінацыю: Вялікапольшча, землі этнічных палякаў ці Рэч Паспалітая, у дачыненні да якой «Польшча» ўжываецца як палітонім. Да таго ж, мемуары адлюстроўваюць трансфармацыю ўяўленняў аўтара пра тое, што ёсць яго радзіма: Польшча і ВКЛ як геапалітычнае паняцце, як ідэальны вобраз дзяржавы ці радавое гняздо, якое размяшчаецца на тэрыторыі сучаснай Беларусі, дзе аўтару вядомая кожная сцежка, і якое сімвалізуе пэўныя эмацыянальныя прыхільнасці [1, с. 678]. Такім чынам, паняцце «радзіма» ў мемуарах трэба вывучаць як больш складанае ўтварэнне – канцэпт, што трактуецца як вынік сутыкнення слова з асабістым і народным досведам чалавека [3, с. 32], элемент карціны свету [3, с. 36], абумоўлены сацыякультурнымі і палітычнымі фактарамі развіцця грамадства.

Можна выказаць сумненне ў тым, наколькі мэтазгодна праводзіць даследаванне канцэпту беларускай мовы на перакладным матэрыяле, але ў артыкуле робіцца дапушчэнне, што семантычнае напаўненне ядра канцэпту «радзіма»/«*patrie*», збольшага, з’яўляецца ўніверсальным для адпаведных культур: гэта краіна, якая гістарычна належыць пэўнаму народу, месца, дзе чалавек нарадзіўся [5; 6]. Таксама лічым, што высокая якасць перакладу дазваляе захаваць семантычную напоўненасць намінацый і прапазіцый, якія ўтвараюць канструкт «радзіма».

Як паказвае аналіз, гэты канструкт з’яўляецца вельмі важным для фарміравання нацыянальнага канцэпту беларускай мовы, бо ён будзецца на аснове матэрыяла, звязанага з геапалітычнымі зменамі на тэрыторыі сучаснай Беларусі, а менавіта, з падзеламі Рэчы Паспалітай. Задача даследавання і заключаецца ў тым, каб вызначыць, як трактуецца паняцце «радзіма» ў творы выбітнага прадстаўніка найвышэйшых слаёў грамадства і знакавай фігуры ў гісторыі беларускага народа канца XVIII – пачатку XIX ст.

У першай частцы мемуараў радзіма – гэта Польшча, маецца на ўвазе Рэч Паспалітая. Агінскі – палітычны дзеяч, аддадзены інтарэсам сваёй дзяржавы. Паездка па справах маёмасці ў Белую Русь, якая апынулася ў складзе Расіі, суправаджаецца вялікай няёмкасцю, бо Міхал Клеафас можа быць далучаны каралём да здраднікаў. Удзел у падрыхтоўцы паўстання ў ВКЛ аўтарам адмаўляецца. Літва і Беларусь для князя – гэта сямейны, «правінцыйны» клопат, які адцягвае ўвагу ад высокай палітыкі і сур’ёзных кар’ерных поспехаў. Дачыненне да ВКЛ дэманструецца ў сувязі з секвестраваннем маёнткаў пасля вайны з Расіяй 1792 г. і з паўстаннем 1794 г.

Менавіта другая частка мемуараў, якая ахоплівае перыяд пасля паўстання, паказвае дынаміку ўяўленняў М. Кл. Агінскага пра радзіму, трансфармацыю яго самаідэнтыфікацыі.

На пачатку другой часткі на светапогляд аўтара моцна адчуваецца ўплыў паўстання 1794 г., яго патрыятычны пасыл і эмацыянальны ўздым, звязаны з ім. У параўнанні з далейшымі перыядамі, часцей ужываецца само слова «радзіма»: *працаваць дзеля выратавання сваёй Радзімы* [2, с. 24], *прывеслі сябе ў ахвяру радзіме* [2, с. 57], *выратаванні Радзімы, якая мне вельмі дарагая* [2, с. 59], *зноў заваяваць радзіму, з якой маё сэрца і мае думкі былі непарыўна звязаныя* [2, с. 192]. Відавочна, у гэтых прыкладах найперш маецца на ўвазе Рэч Паспалітая, але разумеецца і ВКЛ, за адраджэнне якога князь змагаўся на чале паўстанцаў.

Нягледзячы на вышэйсказанае, Агінскі, калі вярнуўся ў краіну, бязрадасна заявіў: *... я вырашыў правесці рэшту сваіх дзён у самоце і ў цяні* [2, с. 153]. Найбольш выразным выказваннем падаецца наступнае: *... я не меў радзімы, якой належала службыць. Такім чынам, я вярнуўся ў сваю вёску* [2, с. 157]. У гэтым урыўку радзіме як ідэальнаму паняццю супрацьпастаўляецца прыватны свет «сваёй вёскі».

Выкарыстоўваецца некалькі разоў і слова «бацькаўшчына»: *змены сумнага становішча сваёй бацькаўшчыны* [2, с. 75], *адданыя справе бацькаўшчыны* [2, с. 113], *спадзяванне на ўзнаўленне іх бацькаўшчыны* [2, с. 188]. У канцы другой часткі мемуараў прыводзіцца ўрывак размовы з французскім маршалам Дзюрокам, у якой М. Кл. Агінскі раскрывае рэферэнцыю слова: *... меў гонар службыць сваёй бацькаўшчыне да апошняга моманту яе існавання* [2, с. 189]. Несумненна, тут маецца на ўвазе падзеленая Рэч Паспалітая.

У больш позні перыяд пасля паўстання аўтар паводзіць сябе стрымана пры выбары намінацый. Ён разгублены і прыгнечаны, бо разумее немагчымасць аднаўлення Рэчы Паспалітай і ВКЛ і ўжывае менш эмацыянальна зараджанае слова «краіна»: 1) *навіны, атрыманыя з нашай краіны* [2, с. 41], 2) *палякі змагаліся за незалежнасць сваёй краіны* [2, с. 67], 3) *пазбаўлены надзеі вярнуцца ў сваю краіну* [2, с. 128], 4) *з часу майго вяртання ў краіну* [2, с. 145], 5) *дабіцца для мяне дазволу вяртання ў краіну* [2, с. 152], 6) *ён [Аляксандр] дазволіў выявіць пашану да яго ў маёй краіне* [2, с. 155], 7) *нішто не можа пахіснуць маіх пачуццяў да маёй краіны* [2, с. 185], 8) *служачы*

маёй краіне [2, с. 190], 9) *не адмовіцца ад сваіх абавязкаў у адносінах да сваёй краіны* [2, с. 190]. Фактычна, у прыкладах № 3, 4, 5, і 6 маюцца на ўвазе тэрыторыі, якія апынуліся пад уладай Расіі і знаходзяцца ў сучаснай Беларусі. Але наступныя выказванні сведчаць, што пад выразам «мая краіна» М. Кл. Агінскі можа разумець як Беларусь (ВКЛ), так і Рэч Паспалітую да апошняга падзелу: *страціўшы ўсялякую надзею быць карысным маёй краіне і маім суайчыннікам* [2, с. 153], у апошнія гады існавання Польшчы я прайшоў праз найвышэйшыя пасады *маёй краіны* [2, с. 186].

На гэтым этапе радзіма для князя – гэта не «родны кут», а менавіта Рэч Паспалітая і ВКЛ як ідэал. Малая радзіма – гэта «вёска», жыццё «ў самоце і ў цяні». Падчас эміграцыі ў М. Кл. Агінскага няма нават гэтага, бо яго землі, якія ўвайшлі ў склад Расіі, былі канфіскаваныя: *наконт прычынаў майго выгнання з Расіі і канфіскацыі маіх земляў* [2, с. 145]. У цытаце сінонімам *радзімы* выступае словазлучэнне *мае землі*.

Найменне «Польшча» ўжываецца ў кантэксце падзелу, акупацыі, катастрофы, гібелі: *занепакоенасць перавагай, якую набыла Раіся праз акупацыю найвялікшай часткі Польшчы* [2, с. 16], *не можа быць аб'якавым да няшчаснага лёсу Польшчы* [2, с. 57], *у дачыненні да прыгнятальнікаў Польшчы* [2, с. 57], *давалі Польшчу да знямогі* [2, с. 59], *злашчасныя катастрофы Польшчы* [2, с. 66]. Выкарыстанне намінацыі «Польшча» ў кантэксце выратавання і ўзнаўлення пераважае ў мемуарах, напрыклад: *працуючы дзеля аднаўлення Польшчы* [2, с. 45], *зацікаўленыя ва ўзнаўленні Польшчы* [2, с. 55], *выратаваць Польшчу* [2, с. 65].

Цікава, што найменне «Рэч Паспалітая» рэдка сустракаецца ў тэксце. Пасля апошняга падзелу і паўстання 1794 г. само ўжыванне гістарычнай назвы лічыцца небяспечным, што пацвярджаецца наступнай цытатай: *Палякі ... не захавалі ні свайго палітычнага існавання, ні сваёй краіны, ні нават свайго імя. Выказвацца на іхную карысць, дзейнічаць дзеля іх, абараняць іхную справу было рызыкаўна.* [1, с. 473–474].

У дачыненні да Літвы і Беларусі аўтар падкрэслена выкарыстоўвае намінацыі, якія адлюстроўваюць падпарадкаваны стан гэтых земляў: *паміж Галіцыяй і нядаўна падзеленымі польскімі правінцыямі* [2, с. 55], *нават у правінцыях, аддадзеных падчас першага падзелу 1773 году* [2, с. 82], *у польскіх правінцыях, падпарадкаваных Расіі* [2, с. 153], *сакрэтныя агенты Напалеона праходзілі па польскіх правінцыях, падпарадкаваных расійскай уладзе* [2, с. 161], *ва ўсіх польскіх правінцыях, падпарадкаваных Расіі* [2, с. 166], *адстойваючы іх інтарэсы пры імператару Аляксандру ў польскіх правінцыях, падпарадкаваных яго уладзе* [2, с. 189].

Трэба заўважыць, што найменне «Белая Русь» таксама сустракаецца ў тэксце, але толькі ў дачыненні да сучаснай усходняй і цэнтральнай Беларусі, што адпавядае геапалітычнай карціне канца XVIII – пачатку XIX ст.: *...спыняўся ў Віцебску ў Белай Русі* [2, с. 83], *ажыццявіць падарожжа па Мінскай губерні ў Белай Русі* [2, с. 155], *вайсковаму губернатару Белай Русі Корсакаву-Рымскаму* [2, с. 157]. Белая Русь узгадваецца толькі як рэгіён тагачаснай Расійскай імперыі і частка былой Рэчы Паспалітай, але не радзіма.

Тым не менш, калі прускі кароль дае князю дазвол пасяліцца на тэрыторыі Вялікапольшчы, узнікае сітуацыя, вельмі цікавая для разумення ўяўлення аўтара пра радзіму. Апісанне гэтага этапа з'яўляецца паваротным для фарміравання адпаведнай інтэрпрэтацыі аналізуемага канцэпту. Па вялікім рахунку, у папярэднім тэксце маюцца два пасылы: узнавіць Польшчу і вярнуцца ў Польшчу. Тым больш дзіўнай можа падацца рэакцыя князя на магчымасць жыць у самым сэрцы этнічнай Польшчы: *Немагчыма перадаць словамі цяжкое пачуццё, якое ахапіла мяне пры набліжэнні да межаў Польшчы... Не захваўшы ніводнага з маіх былых уладанняў у Польшчы, я знайшоў прыстанішча толькі на зямлі, якая належала бацьку маёй жонкі ў ваколіцах Варшавы. Там я знемагаў на працягу чатырох тыдняў [2, с. 143], ...я быў занураны ў самую глыбокую меланхолію [2, с. 146], Я пражыў у сельскай мясцовасці ў самоце, бяздзейнасці ды галечы... [2, с. 146].* Можна было б меркаваць, што пасяленне каля Варшавы – здзяйсненне мары для Агінскага як паляка, але прыведзеныя фрагменты перадаюць непрыманне ім такога становішча. Верагодна, гэта было выклікана кантрастам паміж былым свецкім жыццём польскага палітычнага дзеяча і нядаўняга эмігранта, пазбаўленага прывілеяў. Відавочна, што для Агінскага Польшча – гэта не толькі амаль неіснуючае на той момант геапалітычнае паняцце, але і страчаныя ўладанні. «Польшча» – канцэпт, які грунтуецца вакол асабістага досведу аўтара, сукупнасці прыхільнасцяў і ідэалаў, якія маюць моцны эмацыйны пасыл: маці, сям'я, паплечнікі, мэты паўстання 1794 г. і яго параза. Як адзначае сам Міхал Клеафас, калі тлумачыць свой настрой па вяртанні ў Польшчу, маці яго памерла, сябры альбо загінулі, альбо знаходзіліся ў выгнанні, самому яму было забаронена знаходзіцца на тэрыторыі Польшчы ў межах Расійскай і Аўстрыйскай імперый.

Апошні факт вельмі важны для разумення ўяўлення аўтара пра радзіму. Мяркуем, М. Кл. Агінскі звязвае сваю непасрэдную радзіму з землямі ў Літве (заходняя Беларусь) і ўсходняй Беларусі, якія апынуліся ў складзе Расіі, бо там знаходзіліся канфіскаваныя ўладанні, і каментуе гэта так: *...я перабіраў у сваёй галаве ўсе магчымыя сродкі дабіцца дазволу вярнуцца ў Расію, а ў Літве жылі шматлікія асобы, якія былі супраць майго вяртання... [2, с. 145].*

Пасяліўшыся нарэшце на тэрыторыі Расіі, у сучаснай Беларусі, князь згадвае пра намер адасобіцца назаўсёды *са сваёй сям'ёй у адной з вёсак наблізу Вільні [2, с. 155].* Зараз прыватнае жыццё ў вёсцы задавальняе аўтара і супрацьпастаўляецца неабходнасці прадстаўляць літоўскую шляхту ў Пецярбургу: *я быў прыгнечаны, думаючы, што патрэбна адмовіцца ад спакою і незалежнасці, ад якіх я пачаў атрымліваць асалоду [2, с. 186].* Паказальна, што праз недасягальнасць, неіснаванне ідэальнай радзімы нават для арыстакрата і палітычнага дзеяча ўяўленне пра яе абмяжоўваецца сям'ёй і вёскай. Калі князь пасяліўся ў Залессі, настрой яго быў далёкім ад узвышанага, але пазней М. Кл. Агінскі адмаўляецца выязджаць з маёнтка па дыпламатычных справах болей як на чатыры тыдні. Тут можна прыгадаць, што, жывучы пад

Варшавай, аўтар вытрымлівае там толькі чатыры тыдні. Гэты факт дэманструе, што ўсё ж Агінскі не бачыць у самым сэрцы Польшчы прытулку для сваёй душы, у той час, як у Літве, на тэрыторыі сучаснай Беларусі, ён знаходзіць свой родны кут.

Цікавая трансфармацыя самаідэнтыфікацыі М. Кл. Агінскага адбываецца перад вайной 1812 г. Сведчанне гэтаму можна знайсці ў згаданай вышэй размове з французскім маршалам Дзюрокам, які схіляе князя прыняць бок Францыі, на што той адказвае: ... *без упэўненасці на ўзнаўленне Польшчы і на вяртанне імя паляка настолькі ж годна быць ліцвінам, як і жыхаром Варшаўскага княства і быць падданым імператара Александра, хутчэй, чым служыць Напалеону* [2, с. 191]. Такім чынам, аўтар фармулюе для сябе новую ідэнтычнасць – ліцвін, якую ён лічыць найбольш адпаведнай у існуючых палітычных рэаліях.

Трэба заўважыць, у перыяд ад 1802 г. М. Кл. Агінскі робіцца даволі актыўна заангажаваным у справах Літвы. Паняцце «мае суайчыннікі» ён ужывае не столькі ў дачыненні да грамадзян былой Польшчы, колькі да жыхароў тагачаснай Літвы: *маё хадаініцтва на карысць літоўскай шляхты, на карысць маіх суайчыннікаў, быць карысным жыхарам маёй правінцыі* [2, с. 186].

Цяжка сказаць, ці ўкладаў Міхал Клеафас у паняцці «Літва», «ліцвін» беларускі падтэкст у яго сучасным разуменні. Вядома, што аўтар быў адным з кіраўнікоў паўстання 1794 г. на тэрыторыі ВКЛ і збіраўся прабіцца ў Белую Русь, каб узняць на паўстанне сялян з былых уладанняў. У мемуарах Агінскі сцвярджае, што стаў адным з кіраўнікоў паўстання на тэрыторыі ВКЛ амаль выпадкова, але выбар зрабіў свядома.

Даследчыкаў цікавіць «ідэалагічная» праца М. Кл. Агінскага падчас тых падзей. Тут маецца на ўвазе аўтарства беларускамоўнага верша «Песня беларускіх жаўнераў 1794 года» [7, с. 27, с. 45–46; 8; 9]. Відавочна, што для ўдзельнікаў паўстання з розных слаёў грамадства перадача ідэй інсурэкцыі на беларускай мове была натуральнай [7, с. 47]. Для разумення трансфармацыі вобразу радзімы ў светапоглядзе М. Кл. Агінскага важна тое, што яго ліцвінства магло інкарпараваць беларускі інтарэс незалежна ад таго, быў ён аўтарам верша ці не.

На аснове вышэйсказанага можна заключыць, што канцэпт «радзіма» ў мемуарах фарміруецца вакол такіх паняццяў, як «Рэч Паспалітая», «Польшча», «паляк», «сям'я», «маці», «паплечнікі», «суайчыннікі», «былыя ўладанні», «вёска», «Літва», «ліцвін». Аналіз тэкста дазваляе зрабіць выснову, што словы «Польшча», «паляк» ужываюцца як палітонімы, а не этнонімы, што дэтэрмінавана палітычнымі рэаліямі перыяду, які ахопліваецца ў мемуарах. Пры гэтым трэба разумець, што і паняцці «Літва», «ліцвін» з'яўляюцца палітонімамі ў дачыненні да часткі этнічных Беларусі і беларусаў.

Разам са словам «радзіма» ў тэксце ўжываюцца як слоўнікавыя сінонімы («бацькаўшчына», «краіна»), так і тэкставыя сінонімы (словазлучэнні «мае землі», «мае былыя ўладанні ў Польшчы»). Канцэпт «радзіма» разгортваецца ў кантэксце падзелу Рэчы Паспалітай, паразы паўстання 1794 г., канфіскацыі

земляў аўтара, надзеі на ўзнаўленне Польшчы і ВКЛ і наступнага расчаравання. Напаўненне канцэпту адбываецца не толькі за кошт адпаведных намінацый, але і прапазіцый, у якіх яны ўжываюцца. Канцэпт «радзіма» трансфармуецца пад уплывам палітычных падзей і звужаецца да паняццяў «Літва», «ліцвін», «сям'я», «вёска паблізу Вільні». Беларускі кампанент канцэпту не з'яўляецца яўным, але можа быць прааналізаваны з пункту гледжання сучасных геапалітычных рэалій, праблематыкі аўтарства «Песні беларускіх жаўнераў 1794 года» і ўдзелу жыхароў беларускіх земляў у паўстанні 1794 г.

Можна сцвярджаць, што мемуары М. Кл. Агінскага з'яўляюцца канцэптаўтвараючым прэцэдэнтным тэкстам і пашыраюць уяўленне пра канцэптасферу беларускай мовы, а таксама могуць садзейнічаць інтэрпрэтацыі паланэза «Развітанне з Радзімай». Канцэпт «радзіма», які раскрываецца, а з іншага боку, ствараецца тэкстам, можа разглядацца як частка нацыянальнага канцэпту.

ЛІТАРАТУРА

1. *Агінскі, М. Кл.* Успаміны пра Польшчу і палякаў з 1788 да 1794 г. / М. Кл. Агінскі // АРСНЕ Пачатак. – 2011. – № 6. – С. 461–722.
2. *Агінскі, М. Кл.* Мемуары пра Польшчу і палякаў з 1795 да 1810 года / М. Кл. Агінскі // АРСНЕ Пачатак. – 2015. – № 9. – С. 5–194.
3. *Маслова, В. А.* Когнитивная лингвистика: учеб. пособие / В. А. Маслова. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 256 с.
4. *Попова, З. Д.* Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : АСТ: «Восток-Запад», 2007. – 314 с.
5. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы / Беларуская савецкая энцыклапедыя [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : <https://www.skarnik.by/tsbm/68821>. – Дата доступу : 26.02.2019.
6. Free online French definition dictionary [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.dictionnaire-fr.com/definition.php?word=patrie&x=0&y=0>. – Date of access : 26.02.2019.
7. *Трафімчык, А. В.* «Наш Касцюшка слаўны!»: гістарычная постаць Тадэвуша Касцюшкі ў беларускай літаратуры / А. В. Трафімчык. – Мінск : А. М. Янушкевіч, 2017. – 192 с.
8. *Мальдзіс, А. І.* Падарожжа ў XIX стагоддзе: з гісторыі беларускай літаратуры, мастацтва і культуры: навукова-папулярныя нарысы / А. Мальдзіс. – Мінск : Нар. асвета, 1969. – 204 с.
9. *Мальдзіс, А. І.* З літаратуразнаўчых вандраванняў: нарысы, эсэ, дзённікі / А. Мальдзіс. – Мінск : Маст. літ., 1987. – 213 с.

The article is dedicated to the analysis of the concept “motherland” in the memoirs by the eminent political figure and composer Mikhal Kleafas Ahinski. The concept is considered as an emotionally, experientially, culturally, and politically determined entity. It is concluded that the text under analysis not only deciphers but also generates a new understanding of the concept, which may enhance the interpretation of the corresponding national concept and the famous polonaise by the author.

Поступила в редакцию 04.03.2019